

Quyết tâm giữ nghề thêu truyền thống tại làng Từ Vân

20:54 09/03/2022

Tác giả: SV Khải Hoàn - HVBCCTT

Thường Tín (Hà Nội) có nhiều làng thêu nổi danh: từ Quất Động, Nguyên Bì, Đông Cúu, Từ Vân rồi cả Phương Cù, Đào Xá... Trên thị trường, hàng thêu vẫn đang hút khách, sản phẩm xuất khẩu không ít. Nhưng ở ngay chính đất làng thêu, thợ thêu cứ bỏ nghề dần. Khách du lịch họa hoàn mới ghé qua, dù trước cổng các làng vẫn trưng biển: Làng văn hóa du lịch.

Thợ thêu bỏ nghề làm công nhân

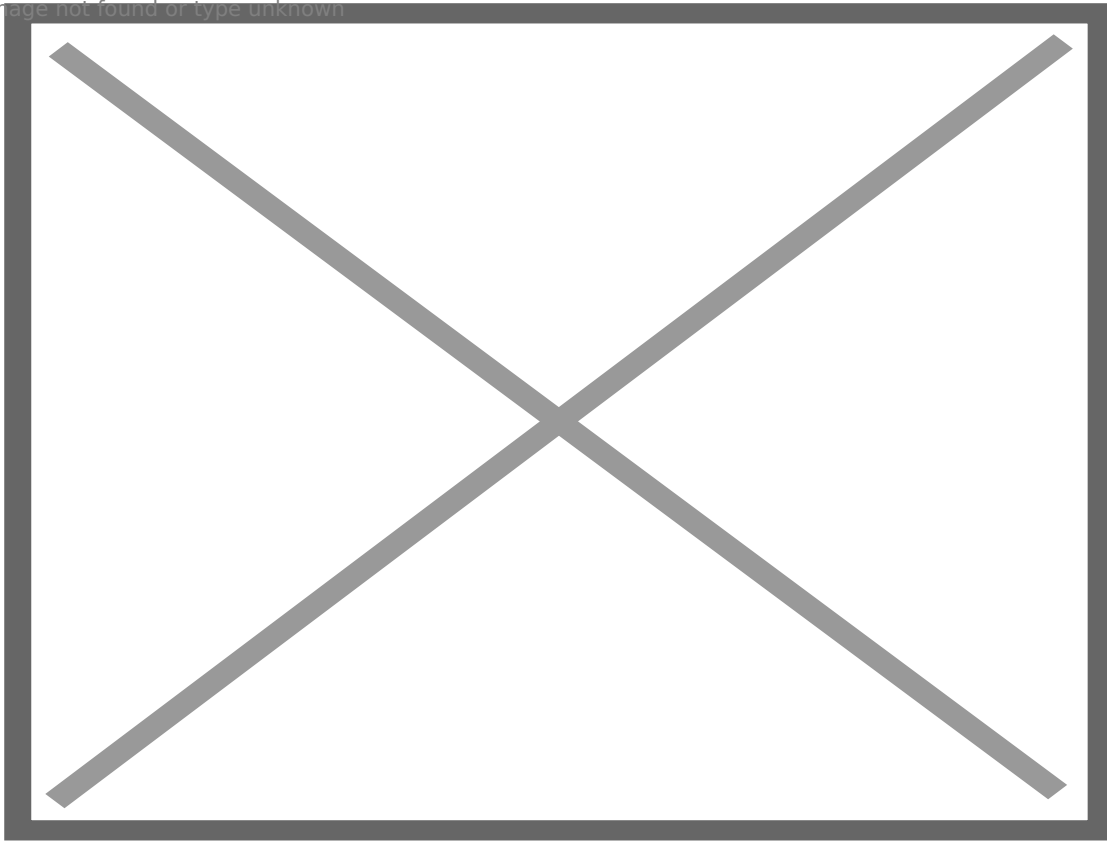
Những huyền tích quanh câu chuyện vị quan đời Lê có tên là Lê Công Hành (1606 - 1661) sau khi đi sứ phương Bắc, đã mang nghề thêu thừa về truyền dạy cho dân làng mình. Những xã được truyền nghề này, trong đó có Từ Vân, Đông Cúu, Quất Động, sau này đều dựng chung đền thờ ông ở thôn Hương Xá, gọi là đền Ngũ Xã. Giỗ ông vào ngày 12-6 âm lịch, nhiều vùng đã lấy ngày mất của ông làm ngày giỗ Tổ nghề thêu.

Từ cái nôi làng nghề này, nghề thêu đã phát triển và có mặt khắp nơi trong cả nước, sản phẩm được ứng dụng rất nhiều trong đời sống, trở thành một phần trong văn hóa của người Việt.

Thế nhưng, khi về làng thêu Từ Vân bây giờ thật khó để tưởng tượng đây là ngôi làng đã nổi tiếng với nghề thêu cờ Tổ quốc gần 100 năm nay. Khó khăn lắm chúng tôi mới tìm được ngôi nhà của nhà chị Vương Thị Nhung và anh Đặng Văn Hưởng - gia đình duy nhất trong làng còn nối nghiệp ông bà giữ nghề thêu cờ Tổ quốc.

Bước vào khoảng sân nhỏ, nhiều khung thêu được bày dọc sân. Tám vải đỏ kéo căng hết cỡ, hai bên, mọi người chụm đầu tỉ mỉ thêu ngôi sao 5 cánh từ những sợi chỉ vàng. Ai nấy đều cặm cụi với đường chỉ để cho ra những sản phẩm cờ đỏ sao vàng đẹp đẽ nhất.

Image not found or type unknown

Chị Nhung còn được mệnh danh là người giữ sợi chỉ vàng thêu hồn dân tộc.

Chị Nhung là đời thứ 3 được truyền nghề thêu từ ông bà để lại, chị và chồng là anh Hưởng đã thêu không biết bao nhiêu lá cờ. Theo chị Nhung, ngày xưa mọi người trong làng ai ai cũng thêu, từ bé đã được học cách cầm kim, xỏ chỉ thêu từ các bà, các mẹ. Nhưng bây giờ, cả làng chỉ còn mỗi gia đình chị cần mẫn với nghề, các hộ gia đình khác không đi làm công nhân, thì cũng mở tiệm giải khát, tạp hóa hay buôn bán gia cầm ngoài chợ, chả mấy ai cầm kim thêu nữa cả. Bởi vì thu nhập từ các ngành nghề khác nhìn chung đều cao và vững hơn nghề thêu, mỗi ngày ngồi thêu may ra chỉ kiếm được 50 - 70 ngàn đồng, trong khi đó, lương tháng công nhân cũng khoảng 3 triệu đồng mà đỡ vất vả hơn nghề thêu nhiều.

Bảo vệ nghề thêu truyền thống bằng cách nào?

Thực tế, các sản phẩm làng nghề chưa bao giờ bị ruồng bỏ trên thị trường trong và ngoài nước. Những người yêu nét cổ truyền dân tộc hay những du khách quốc tế vẫn thích các sản phẩm thêu. Chị Nhung kể, gia đình chị vẫn nhận được các đơn đặt hàng cờ Tổ quốc thêu tay từ khắp các tỉnh, thành, nhưng hầu hết chỉ là trong các dịp đặc biệt của đất nước như 30/4, 1/5, hay ngày Quốc khánh...

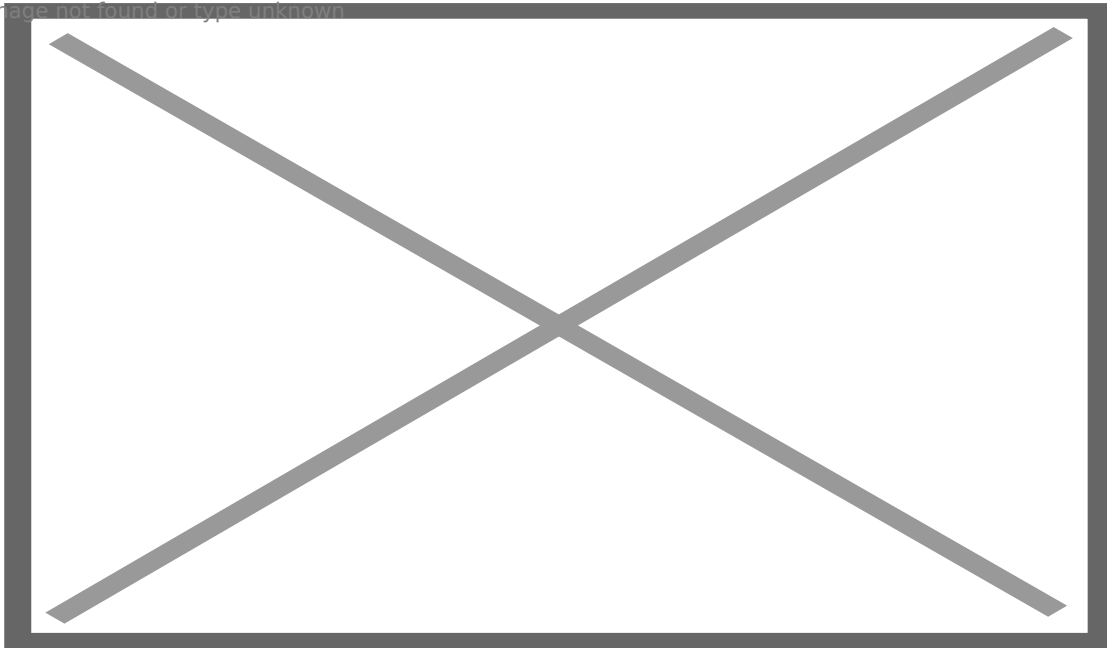
Biết thêu từ năm 8 tuổi, chị Nhung cảm nhận nghề của mình không khó, cái khó là nó không thể

cạnh tranh được với những ngành nghề khác vì giá thành ngày càng tăng, khách mua lại giảm đi.

Để tạo ra một lá cờ thêu tay đạt tiêu chuẩn và không bị các bên khách hàng trả lại là một quá trình hết sức kỳ công. Để có được loại vải chất lượng, gia đình chị Nhung phải nhập vải từ làng lụa Vạn Phúc (Hà Đông – Hà Nội). Sau đó, gia đình chị Nhung phải cắt vải theo kích cỡ được yêu cầu sau đó mới bắt đầu công đoạn thêu sao vàng. Lá cờ nào cũng có hai mặt, vì vậy, để có cả hai mặt sao vàng thì chị Nhung phải thêu sao vàng trên hai tấm vải khác nhau. Sau khi thêu xong, việc may ráp hai tấm vải và may viền là công đoạn cuối cùng để hoàn tất một lá cờ hoàn chỉnh đưa đến tay người tiêu dùng.

Khó khăn là thế, nhưng gia đình chị Nhung vẫn đang tiếp tục với nghề và nhen nhóm thổi bùng lên ngọn lửa yêu nghề truyền thống bằng việc dạy nghề thêu cho các em nhỏ và trả lương để chúng có thể hiểu thêm về giá trị của làng nghề.

Image not found or type unknown

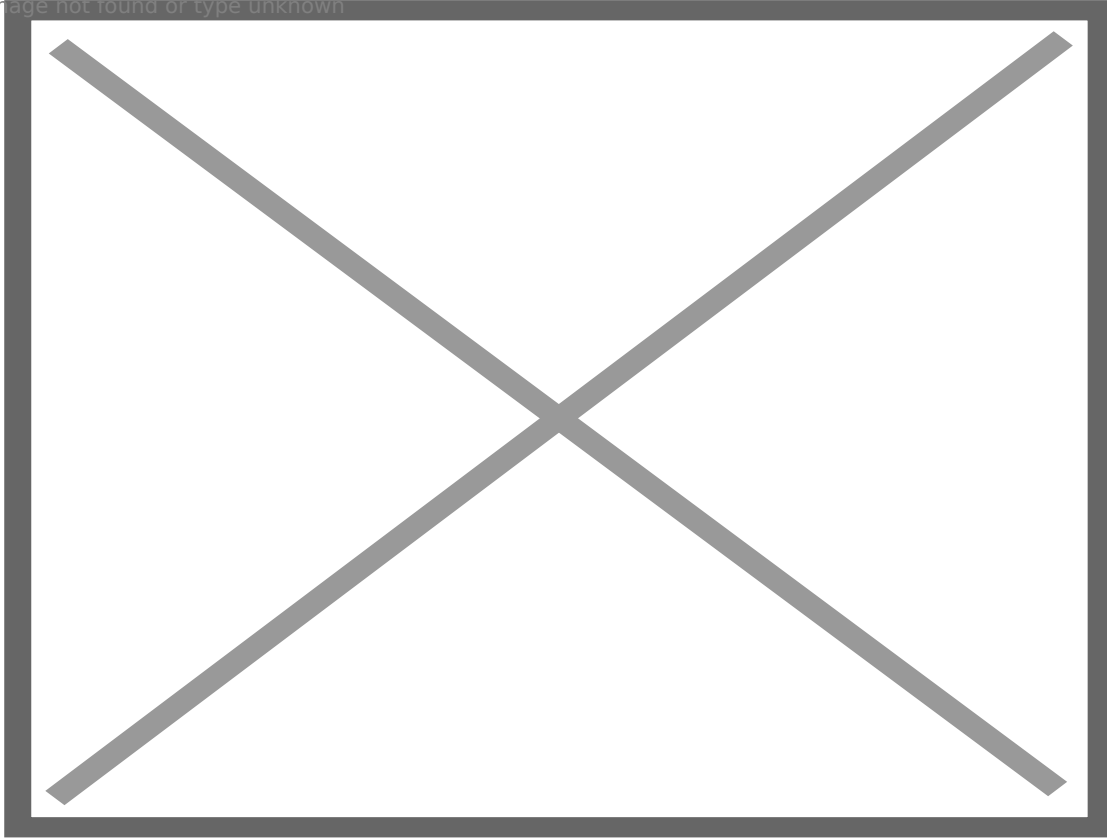
Hình ảnh các em nhỏ cầm cụ bên khung thêu có lẽ đã không còn lạ lẫm với người dân trong làng.

Hơn 40 năm cầm kim, nếu không có sự tâm huyết, lòng tự hào và yêu mến văn hóa dân tộc và ước mơ hồi sinh làng nghề truyền thống thì khó có thể mà làm được. “Tuy là yêu nghề, muốn lưu giữ nghề truyền thống lắm, nhưng bây giờ cứ làm được ngày nào thì hay ngày đó. Mình chỉ biết làm rồi truyền dạy cho các thế hệ sau, chúng nó phải tự phát triển, sống tốt từ làng nghề thì mới lưu giữ được nghề này”, chị Nhung trần trối.

Không chỉ dừng lại ở việc thêu cờ Tổ quốc, hiện nay gia đình chị Nhung còn nhận làm băng rôn, in ấn cờ khẩu hiệu... Theo chị Nhung, một bức cờ thêu tay cũng mất từ 3 – 5 ngày mới xong, tốn

nhiều thời gian mà giá thành lại không đáng bao nhiêu, nên gia đình chị phải làm thêm nhiều mặt hàng và sử dụng máy móc, công nghệ để tăng thêm thu nhập, để từ đó mới có cơ sở mà duy trì nghề truyền thống.

Image not found or type unknown

Không chỉ thuê cò Tổ quốc, gia đình chị Nhung còn thuê tay nhiều sản phẩm khác theo đơn đặt hàng.

Nhà có ba đứa con, từ nhỏ chị Nhung đã dạy cho các con cách thuê, dù là gái hay trai thì thuê chị vẫn có thể cầm kim thuê được, chỉ cần cẩn thận, tỉ mỉ và kiên nhẫn. Chính vì vậy, con gái lớn của chị dù đã học hành đàng hoàng, lập gia đình và có con nhỏ nhưng vẫn quyết tâm quay về phụ giúp gia đình việc thuê thùa.

Số lượng làng nghề miền Bắc hiện chiếm gần 70% số lượng các làng nghề trong cả nước với hơn 2000 làng nghề, trong đó tập trung nhiều nhất và mạnh nhất là ở vùng đồng bằng sông Hồng. Thế nhưng trong vòng quay thời hiện đại, có không ít nghề đã biến mất, hoặc đang vật lộn với đời sống hiện đại, dù nhu cầu vẫn luôn có. Rất hiếm nơi nào có thể tận dụng để phát triển du lịch. Điển hình như Bát Tràng thì thu nhập từ khách du lịch vẫn “chưa ăn thua” so với tiềm năng và nhu cầu. Các làng nghề khác đều không có đường hướng phát triển du lịch cụ thể lẫn cách thức hút khách. Những sản phẩm nghề cuối cùng chỉ làm lợi cho các tay “cò”, còn chính người dân địa phương thì tìm cách bỏ nghề.

Để nghề thủ không bị quên lãng giữa dòng chảy cuộc sống đương đại, có lẽ cần một sự quy hoạch cụ thể, không chỉ dừng lại là một dự án du lịch làng nghề tiềm năng chung chung. Không phải bản thân người làng nghề muốn bỏ, mà họ “lực bất tòng tâm”. Nỗ lực của riêng họ, làm sao mà đủ vực dậy cả hệ thống làng nghề đang dần dần bị mai một.

Khải Hoàn

Link bài viết: <https://nguoilambao.vn/public/quiet-tam-giu-nghe-theu-truyen-thong-tai-lang-tu-van>